СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 45. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 25. лютого, 1925. VOL. XXXIII. No. 45. Jersey City, N. J., Wednesday, February 25, 1925. THREE CENTS

Страйк 30,000 кравців покінчився побідою.

НЮ ЙОРК, 23. лютого. — Великий страйк кравців жіночої одежі, що обхопив був понад 30,000 робітників і робітниць, покінчився нині угодою межи підприємцями й юніями.

Підприємці уступили, признавши робітникам підвишку та зобовязавшися робити контракти наперед. Контракт заключений на два роки.

НЕ ВИРАТОВАНО НІКОГО З КОПАЛНІ В САЛИВАНІ.

САЛИВАН, Індіяна, 22. лютого. — Пошукування за робітниками, захопленими вибухом у копалні підприємства Сіти Ковл Ко., вже покінчилися. Ратункові відділи переглянули вже всі хідники копалні та добули всіх робітників до одного. Не найдено живим ні одного робітника. Разом добуто зпід землі тіла 51 робітника.

Наслідки вибуху для майнерської кольонії просто страшні. Родини потерпівших находяться в тяжкому положенню, а кольонія через розміри нещастя не може сама собі допомогти.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧТОВЦІВ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. Джерзі, 23. лютого. — Нюджерзька Стейтова Федерація Почтовців приняла на своїй конвенції резолюцію за обєднанням всіх організацій почтовців в одну юнію. Для введення сеї резолюції в життя треба потвердження її другими організаціями почтовців.

ЗАХОДИ КОЛО ЗОРГАНІЗОВАННЯ ТРЕТОЇ ПАРТІЇ.

ШИКАГО, Илиноис, 22. лютого. — Конференція ріжних політичних і неполітичних організацій, заінтересованих в організованню третої партії, рішила нині приняти плян такої організації, предложений сенатором Ла Фолетом. Імя партії покищо ще не придумано.

ВЕЛИКИЙ ОВОЧЕВИЙ ТРОСТ.

ОТАВА, Канада, 23. лютого. — Урядова комісія, що розслідувала стан овочевого промислу, прийшла до переконання, що ціла західна Канада та більша частина Злучених Держав находяться під владою овочевого тросту, зложеного з великих купців та гуртівників, які з одної сторони дають такі ціни продуцентам, а з другої сторони стягають такі ціни з консументів (споживачів), які їм самим захочеться.

СЛІДСТВО НАД ВЕТЕРАНСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.

ВАШИНГТОН, 23. лютого. — Департамент судівництва розсліджує ветеранські організації та находить, що богато з них лігають нізкої підтримки зі сторони суспільности.

Міністерство каже, що 13 ветеранських організацій заслугує на те, щоби їх поставити перед суд. Уряд не називає їх по імени, але дає до зрозуміння, що він незадово внесе проти них судові процеси.

ПРОЦЕС ПРОТИ СЕНАТОРІВ.

ВАШИНГТОН, 23. лютого. — Департамент судівництва почав слідство проти сенаторів Спенсера та Борсама, котрі мали нарушити закон, що забороняє членам конгресу виступати в ролі адвокатів перед департаментами уряду.

УРЯД ПЛЯНУЄ ДАЛЕКО ЙДУЧЕ ОБМЕЖЕННЄ ПОДАТКІВ.

ВАШИНГТОН, 22. лютого. — За згодою уряду виготовляє комісія приходів у палаті послів новий податковий проєкт, котрий має обмежити значно всі податки, а головно високі проподатки. Проект мабїи ввійти в життя в перше в 1925 році.

ПОЛІСМЕН ПОМІЧНИКОМ ВЛОМНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 23. лютого. — Межи вязниками на поліційній стації в Бруклині, які ждуть суду, є двох нюйорських полісменів, обжалованих за помагание вломникам при домашних рабунках.

ЗЕМЛЕТРУС НА АЛЯСЦІ.

СУВАРТ, Аляска, 23. лютого. — Коло 2. години сполудня навістило побереже Аляски трясення землі, яке тревало коло пів мінути. Землетрус потряс добре домами, пірвав водопроводи та налякав мешканців, але жертв у людях за собою не потягнув.

КРОВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В МЕКСИКУ ЧЕРЕЗ ЦЕРКОВНУ СПРАВУ.

МЕКСИКО, 23. лютого. — Межи прихильниками римо-католицької церкви та ново основаної мексиканської національної церкви, яка не хоче бути залежною від Риму, прийшло нині до кровавої бійки, в котрій одна особа згинула на місци, а три віднесли тяжкі ушкодження тіла.

Бійка почалася з того, що прихильники національної церкви хотіли відправити перше богослуження в своїй церкві, а римо-католики не хотіли до сього допустити.

МІНІСТЕР ОСВІТИ ПРО ВАШИНГТОНА.

Мариставн, Н. Дж., 23. лютого. — Др. Джан Финлі, бувший комишинер освіти стейту Ню Йорку, виголосив тут з нагоди свята уродин Джорджа Вашингтона промову, в котрій розкрив ряд цікавих річий про першого президента Америки. Говорив Финлі, що Вашингтон був найбагатшим чоловіком в Америці в свої часи. Мав він у Верджінії фарму, на 70,000 акр. Він усе цікавився маєтковими, рільничим та промисловими справами, в нинішні часи, як каже Финлі, Вашингтон не займабися політикою, але промислом і торговлею.

ВИМАНТИЛИ 4.000 ДОЛЯРІВ.

До Джерзисітської поліції зголосився Іван Числяк 50-літній робітник, щоби пожалуватися на втрату 4.000 долярів, які від нього вимантили мантії Числяк заявив поліції, що він стрінувся недавно з одним чоловіком, котрий став радитися його, деб купити собі салун. Числяк показав йому кілька салунів. Але новий знакомий не міг відразу рішитися. Остаточно знакомий постановив слитати ради одного свого приятеля. Розстаючись знакомий просив Числяка, щоби стрінувся з ним на другий день. Числяк обіцяв і вони умовилися, що до часу й місця.

Коли Числяк прийшов туди на другий день, його новий знакомий познакомив його зі своїм приятелем. Сей третий говорив, що він недавно приїхав з Польщі, щоби роздати межи бідних міста Джерзи Сити 30,000 долярів, які йому лишив на ту ціль його батько. Всі три вступили на чарку і напилися. Тоді третий запропонував Числякови, щоби він помагав йому розділити гроші помежи бідних та щоби він став суперінтендентом фонду. Числяк не відмовився і згодився навіть зложити 4 тисячі долярів, яко бонд (заклад) своєї чесности. Сю суму вложено опісля в баксу, в котрій мало вже бути 30,000 долярів і сю скринку мав Числяк переховати до слідуючого дня. Числяк взяв скринку домів, сховав її, стеріг її, а на другий день забрав її під паху та пішов на побачення зі своїми новими приятелями. Ждав години а приятелів не було. Він тоді розбив скринку й найшов у ній 1 доляр Звої паперу, що мали бути банкнотами, були безвартісним папером.

Тої самої ночі поліція арештувала якогось Дусана Зукіча, 35-літного мущину, в котрім Числяк пізнав одного з обманців. Як каже Числяк арецтований мав вуси, коли говорив з ним у послідне.

Від жінки Зукіча поліція довідалася, що муж оголив уси пару днів тому назад.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ПРОТИВЛЯТЬСЯ ПІДВИСШЕННЮ ПОЧТОВИХ ОПЛАТ.

Вашингтон, 22. лютого. — Торговельна палата Злучених Держав предложила конгресови довгий рапорт про проєкт нового почтового закона, після котрого малобися піднести оплати від почтових посилок. Рапорт підносить довжезний ряд аргументів проти такого підвисшення.

ПОСВЯЧЕННЯ СІЧОВОГО ДОМУ У ФИЛАДЕЛФІЇ.

В неділю, 15. с. м. посвячено подвійний триповерховий дім на розі Норт Френклин улиці і Бравн коштом 35,000 дол. Січової Організації в Филаделфії і формального віддання до прилюдного вжитку. Січовий доріст, Січовички, Січовики, всі під проводом окружного отамана Василя Титанича і січова музика перейшли походом з церкви до січового дому о годині 1. пополудни. Опісля відбулось торжество посвячення, довершене місцевим парохом о. М. Кінашем при участи усього загалу Січи і січової старшини, представників ріжнородних місцевих та деяких центральних українських організацій і численного громадянства. По покропленню свяченою водою о. сов. Кінаш виголосив сердечну промову про значінне організації і дому для організації та побажав Січовій Організації великої будучности. „Ще не вмерла Україна" загомонів весь зібраний нарід і почав складати свої жертви на сплату дому.

Вечером о 8-ей годині відбулася в Січовім Домі спільна вечера Січовиків і запрошених гостий при співучасти около 200 осіб. Дві долішні галі були заставлені столами і в них велася сердечна товариська розмова. Товстмастерем в одній салі був п. Якубович, в другій п. Карачок з Честер, Па. Виголошено ряд патріотичних та гумористичних промов, які виказали, що межи филаделфійськими Українцями починає щезати „незгода проклята мара", яка до тепер нищила всілякі найкращі змагання одиниць до суспільної народної праці.

ПЛАТНЯ ПОТОМКАМ СТАЄННОГО ЛЮДВИКА XV.

При сьогорічному обговорюваню французького буджету, один з послів зажадав припинення виплачування емеритури потомкам стаєнного короля Людвика XV. Було це в 1831 р. Син Людвика XV. Дофін був на ловах в околицях Версалю. Нещасливим вистрілом поклав він трупом королівського стаєнного Жана Баптиста де ля Буасер-Шамбор. Дофін з того часу закинув раз на все польованнє, а його батько Людвик XV. визначив вдові свого стаєнного емеритуру, яка перейшла на її потомство. Протягом 192 років діставали Буасер Шамбори емеритуру поки ш цього року не припинено.

ПРИСУДИ СМЕРТИ В ПЕТРОГРАДІ.

„Ост Експрес" звідомляє з Петрограду губ суд видав кілька присудів смерти з причини смерти бунту вязнів. Бунт цей вибух з кінцем грудня 1924., тому, що вязні пізнали в одному з вязнів шпика черезвичайки, хотіли злінчувати його й 300 люда заатакували також і дозорців, котрі вставилися за шпиком, коли бунт прибрав грізну форму візвали військо. Воно дало сальву і убило пять вязнів, хоч вязні боронилися лише деревяними ведрями. Трибуналпризнав, що напад був пляново переведений і засудив сім чоловік на кару смерти, а богато на кілька літ вязниці.

СКІЛЬКО МОЖНА ПРОЖИТИ САМОЮ ВОДОЮ.

Про воду звикли люде говорити з великим легковаженнєм — річ ясна, що маємо тут на думці передусім міцухів, які в кождій порі дня і ночи мають до розпорядження водотяги, а целком вилучуємо племена Сагари,Іобі і ин. т. п. безводних пустинь. А проте значіння води для людського організму виказує найкраще табеля, скільки людина і ріжні роди звірят можуть витримати без усякої поживи, приймаючи лишень воду. І так людина, яка крім води не бере нічогісінько до уст, може прожити 20 днів; кінь може голодувати 25 днів, коли при тому пє воду, — при голоді без води гине вже по 17 днях; коти можуть витримати теж 20 днів, як що мають воду; собако може продихати навіть трийцять днів з одною водою, але без води гине вже по 8 днях. Найменше витревалим з усіх чотирьох і двохножних сотворінь, які продукуються своїм привязанням до життя, є воробець, досить двох днів, аби він розпращався з сим світом; найбільше упертою є кертиця, що може обійтися два а то й три роки нічого не івши.

ГАБСБУРГИ ЗІЗДЯТЬСЯ.

„Абенд" звідомляє, що був. арх. Леопольдом Сальватором прибув до Відня син арх. Фридриха Альбрехт. Мадярські легітимісти вважають його майбутнім королем Мадярщини. І. б. арх. Марія Анунціята є у Відні. Часописі вважають цей зізд підозрілим. Резиденція єпископа гр. Гікоша в Будапешті і палати инших визнанних легітимістів є під строгою контролею поліції. Се у звязи з виїздом кількох мадярських графів до Відня, де нібито з австрійськими легітимістами приготовлюють легітимістичну акцію.

РОКОВИНИ СМЕРТИ ЛЕНІНА

Дня 21. м.м. в годину смерти Леніна відділи червоної армії пошанували память Леніна сальвою а в усіх промислових заведеннях протягом трох хвилин фабричні сирени.

Аліянти хотять, щоб Німеччина забезпечила границі Франції і її союзників.

ПАРИЖ, 23. лютого. — Аліянти хотять забезпечити границі Франції при помочі Німеччини. Вони хотять, щоб Німеччина підписала умову, що ніколи не буде змінювати границь Франції оружною силою. Кромі того хотять, щоб вона заявила, що також не буде змінювати оружною силою границь малих союзників Франції.

Кажуть, що німецьке правительство Лютера на се годиться.

НЕДУГА КОРОЛЯ ЮРІЯ V.

ЛОНДОН, 23. лютого. — Англійський король Юрій V. ще далі поважно хорий на інфлуенцу. Лікарі сподіваються, що він подужає до двох тижнів і тоді радять йому поїхати пароплавом на полудне для відпочинку в теплому кліматі.

Майже рівночасно з подорожю короля буде також у подорожі престолонаслідник Вельський князь.

В часі сеї подорожі правити-ме в Англії рада трох, в якої склад буде входити премієр Болдвин, лорд Керзон і лорд Кейв.

КОРОЛЕВИ НЕ ВІЛЬНО КУРИТИ.

ЛОНДОН, 23. лютого. — Лікарі заборонили хорому королеви Юрієви V. курити. Він повинувався наказови і сказав: Навіть королі мусять слухати.

ЯК ВИХОДЯТЬ СПОКІЙНІ ВІЧА У ФРАНЦІЇ?

МАРСЕЙ, Франція, 23. лютого. — Дня 1-ого березня (марта) с. р. приїздить сюди з промовою бувший президент Франції, а тепер агітатор націоналістів, Александер Мільран.

Перед його приїздом арештувала тутешня поліція понад 5,000 осіб, щоб не допустити до заворушень.

КАЖУТЬ, ЩО БЕНЕШ НЕБАРОМ УСТУПИТЬ.

ПРАГА, 23. лютого. — Тутешня преса заповідає, що чесько-словацький міністер закордонних справ др. Едвард Бенеш небаром уступить зі свого становища.

За причину уступлення подають його становище до церкви і до Росії. Др. Бенеш заявився за розділом церкви від держави і сим викликав ворожнечу католицьких послів проти себе. Зноваж се, що він за признанням большевицького уряду, викликало невдоволення решти „малої антанти", себто Югославії і Румунії, що його домашні противники тепер використовують проти нього, щоб його повалити.

По уступленню Бенеш має пійти до Парижа на амбасадора, а теперішній чесько-словацький амбасадор в Парижі, Осусски, має заняти його становище.

Осусски родом Словак і покінчив школи в Америці.

ГЛОРІЯ СВОНСОН ТЯЖКО ХОРА.

ПАРИЖ, 23. лютого. — Славна американська артистка образкових театрів Глорія Свонсон тут тяжко занедужала і відбула операцію. По операції стан її здоровля ще погіршився і лікарі бояться, що вона помре.

ТРОЦЬКИЙ НЕ ХОЧЕ БУТИ АМБАСАДОРОМ.

МОСКВА, 23. лютого. — Большевики предкладали Троцькому становище амбасадора в Японії, але він відкинув предложенне.

Кажуть, що се становище обійме Адольф Иоффе, теперішній большевицький амбасадор в Австрії.

ФРУНЗЕ ЗА ЗГОДОЮ З РУМУНІЄЮ.

МОСКВА, 23. лютого. — Большевицький міністер війни Михайло В. Фрунзе виголосив промову, в якій сказав, що Росія хоче мира з цілим світом, та що її армія тільки оборонна.

Зокрема він зазначив, що Росія не хоче війни з Румунією і готова кождої хвилі з нею погодитись.

(Пощож було страшити людий, що буде воювати за Бесарабією?)

ЯК ПРИЙШЛО, ТАК ПІШЛО.

ПАРИЖ, 23. лютого. — Син ґенерала Леонарда Вуда, ґенерального ґовернора Філіпін, ляйтнант Осборн Вуд, котрий недавно програв тут міліон долярів, пробував ще щастя газардовою грою в гроші в Біярріц, одначе і сим разом стратив. По сій страті він втік до Еспанії.

Кажуть, що касино в Біярріц хоче його скаржити до суду за недобрий чек.

(Ляйтнант Вуд програв гроші, які здобув спекуляцією на біржі в Ню Йорку. По великій втраті в Ню Йорку він прирікав, що кине гру, а вернеться до Америки до роботи, але не додержав ще більше).

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ПОДАТКИ ВІД ВЕЛИКОЇ СПАДЩИНИ

Президент Кулидж виступив з публичною заявою в справі податків від великої спадщини. Недвозначними словами президент заявився проти сих податків; коли взяти під увагу силу президента в сьому, а ще більше в слідуючому конґресі, то можна припустити, що податки від спадщини в короткім часі можуть бути знесені. Взявши під увагу, що федеральний уряд дістав у минувшім році понад 103 міліони долярів на основі податків від спадщини, то не можна заперечити великої ваги цілому питанню.

У своїй заяві проти стягання податків від спадщини, президент Кулидж каже на самий перед, що такі податки повинен стягати не федеральний уряд, але стейтовий. Аргумент се не великої ваги, бо й для спадкоємців се однаково, чи їм спадок поменчить федеральний уряд, чи стейтовий уряд, і суспільности однаково, куди підуть гроші зі спадщини, чи в федеральну скарбницю, чи в стейтову.

Що се не важкий арґумент, показує дальший арґумент зі заяви президента. Тут президент говорить, що стяганнє всякого податку від спадщини пахне соціялізмом. Тими словами президент уже заявляється не проти стягання податків від спадщини федеральним урядом, але проти оподатковування великих спадків взагалі. Виходить таке, що президент в одній частині заяви каже, що податки повинен стягати лишень стейтовий уряд, а в другій, що всякий уряд, стягаючий податки від спадщини, ширить соціялізм. Подабає се по части на того адвоката, що боронив бабу, пізвану за горшок, і говорив у суді: „Я докажу судови, що моя клієнтка горшка не повинна звертати, а-то з трох причин: по перше, вона горшка не позичила; по друге, вона його віддала такий, як вона його взяла; по третє, як вона зичила, він уже був збитий". Словом, слів президента не можна інакше розуміти, як лишень так, що він загалом противиться накладанню податків на міліонові спадки.

Каже президент, що забираннє частин великих спадщин на державу се соціялізм. Коли під соціялізмом розуміти забираннє частину приватної власности на державу, то се соціялізм. Але тоді соціялізмом треба би назвати всяке стяганнє податків, а так соціялізму ніхто не розуміє.

Мігби президент сказати, що забираннє частини великих маєтків на державу виробляє в народі смак на забираннє більше й більше, поки народови не прийде смак забирати все. Коли президент так розуміє соціялізм, то він певно помиляється в свойому намірі запобігти соціялізмови. Коли справді заходить небезпека, що народ може захотіти забирати на публичну власність великі маєтки, то до сього нічо так його сильно не може штовхнути, як велика ріжниця межи кольосальними маєтками одиниць а безмаєтностю широких мас. Власне забираннє частини великих маєтків на державу запобігає твореню кольосальних маєтків, витворюванню ріжниць у маєтках, які є все масним погноєм для всяких революційних, конфіскаційних рухів. Ріжниця в маєтках у монархістичній Франції та царській Росії є історичними примірами для тих, які боячися соціялізму як чорт свяченої води, летять якраз до соціялізму.

Розумне поставленнє справи вимагалоби радше стягнення великих податків від великих спадщин, як воно практикується тепер в Америці та всюди инде в світі, а зате звернення бачнійшої уваги на те, куди повертаються народні податки. Коли навіть нарід платить більше податків, але з того має користь, то йому се вигіднійше як низькі податки та повертаннє їх на некорисні й зайві справи.

102-ОХ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ НА ВОЛИНІ

В Луцькій тюрмі політичні вязні голодували 4 дні — домагались вияснення своєї справи. Вязнична сторожа силою кормила голодуючих. Вязням вкладали в уста довгу ґумову кишку й вливали до середини каву. Деяким при тім покалічили уста й повикришували зуби. Голодівка припинилася напередодні польського Різдва, коли прокуратор заявив, що богато вязнів випустять за кавцією на волю. І дійсно тепер вже богато вязнів вийшло на волю і тільки тепер довідуємось про велику голодівку. Вязні, в більшости обжаловані за приналежність до УНПО. (Українська Народня Повстанча Організація), сидять вже більше, як по пів року, а слідство досі ще не скінчене. Ходять чутки, що прокуратор відіслав справу знову до [redacted]

Закордонна пропаґанда.

Що треба робити а чого ми не робимо.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

II.

На прикладі „Monte Slave" найкраще можна простежити недбальство нашої еміґрації що до виконання найпершого й найлекшого свого обовязку.

У Парижі вже від кількох літ живуть досить відомі й, хвалити Бога, письменні Українці. Поки були гроші, поки вони репрезентували **державу,** вони робили, що було в їх силах. Але як держави не стало, вони й робити перестали. Мудді вони люде, а про одну дрібницю забули: коли держави й не стало, то залишилась **нація.** А нації закордонна пропаґанда більш потрібна, ніж державі. Держава, поки вона істнує, вже якось собі раду з своїми клопотами дасть, а нація **мусить** мати моральну піддержку зовні, **мусить** заєднувати собі світові симпатії, бо це одинока щілина, кудою може пройти подув свіжого повітря в її тюрму.

У нас же вийшло навпаки. Поки ми мали свою державу, отже мали якусь **реальну силу,** а, значить, могли й самі собі помогти — ми розводили закордонну пропаґанду на всі заставки. А нині, коли реальної сили собою не виявлямо й **конче потрібуємо** моральної піддержки з боку культурного світу — нині ми „оставили попеченіе" й тільки пишемо самі для себе. Ще і як пишемо: аж курява йде! А на інформованнє світу про наші справи не стає не знати вже чого: часу, охоти, сил чи снаги.

У кождім разі **це не є питанням грошовим.** Оплачена пропаґанда нічого не варта, й тільки те, що поміщується з симпатій чи з почуття обовязку, має значіннє й робить враженнє. Тому вище й було сказано, що цей наш найперший обовязок є разом з тим і **найлекшим.** Найлекшим тому, що до його виконання непотрібно ані великого апарату, ані роскішних авт, ані життя в першорядних готелях, ані знайомости з дорогими повіями, ані сотика гроший. Треба лише мати трошечки літературного хисту й багато доброї волі. Решта вся приложиться.

• • •

Людей з літературним хистом маємо досить. Такі люде знайдуться в кождій чужоземній столиці, а про такі міста, як Париж, Лондон, Берлін, Відень, Прагу — вже й говорити нема чого. Там письменними Українцями хоч греблю гати.

Але ті письменні Українці все пишуть самі для себе та для любезних земляків, а для чужого світу писати не хотять. Коли в „Monde Slave", де не трудно примістити український матеріял, досі нічого українського не появилось, то в часописах чисто-комерційних вй й поготів нічого українського тепер не знайдете. А коли про Україну там появляться відомости неправдиві, тенденційні, перекручені — ми сердимось. Чого ж сердитись, коли тільки наша власна ледачість є тому виною, що справа не стоїть інакше?

Беру для прикладу Прагу. Що тут є багато письменних Українців, старших і молодших, це мені читачі повірять на слово. Досить того, щотут навіть є цілий „Союз українських журналістів і письменників", який збирає на свої літературні сходини душ по 30—40. Отже писати, слава Богу, є кому. З другого боку тутешні часописі редакції зовсім не такі неприступні, щоб з ними не можна було навязати звязків. Навпаки, вони дуже радо приймають чужий матеріял і навіть оплачують його.

Чому б у такім разі не мати нам при кождій празькій редакції якого-небудь свого чоловіка, який би „тримав звязок" і систематично подавав корисні для нас замітки? На такій роботі можна легко заробити яких 200—300 корон місячно, отже і з матеріяльного боку це не така вже пуста справа. А фактично такого чоловіка маємо **тільки при одній редакції,** й то лише від недавнього часу...

Коли у Празі, де це найлекше зробити, нічого в цім напрямі не робиться, то самозрозуміло, що по більших столицях справа стоїть не краще. Чому це так виходить: чи не знають наші письменні люде чужих мов, чи бояться вони людей, чи уникають занадто дрібної й „непочесної" праці, чи це просто-напросто прояв традиційної української ледачости — не знаємо. Знаємо тільки, що для сповнення цього свого найпершого а разом з цим і найлекшого обовязку наша еміґрація нічого не робить.

А робити треба, конче треба! Ми б навіть порадили один **репресивний** спосіб, як добитись, щоб у цім напрямі щось робилось. Спосіб трохи жорстокий і не зовсім доцільний, але нема иншої ради. Полягає цей спосіб ось у чому.

Коли яка-небудь орґанізація чи особа звертається до Америки за допомогою, то хай Америка вимагає доказів, **що** та орґанізація чи особа робить для пропаґанди української ідеї на чужині. Доказами можуть служити тільки закордонні часописи (але не українські!) з надрукованими в них статтями чи замітками данної особи або членів данної орґанізації.

Це спосіб дуже недосконалий, але може він таки хоч кого-небудь спонукне взятись до цеї мулької й непоказної, однак конче потрібної праці.

Прага, 7. лютого.

Радянин.

О. Олесь.

ПІСНЯ.

Живи, Україно, живи для краси,
Для сили, для правди, для волі!..
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.
До суду тебе не скують ланцюги,
І руки не скрутять ворожі:
Стоять твої вірні сини навкруги
З шаблями в руках на сторожі.
Стоять, присягають тобі на шаблях
І жити і вмерти з тобою,
І прапори рідні в кровавих боях
Ніколи не вкрити ганьбою!

О. ОЛЕСЬ.

ГУЦУЛИ.

I.

Країно див! Далека мріє.
Зелена казко серед гір,
Де вітром дух наш вільний віє,
На гори загнаний, як звір;
Де, ніжний, крила простягає
В ночі над тишою осель,
А в ранці соколом літає
Або голосить серед скель.
Де голод він пустив до хати,
Де дав він тіло розпясти,
Щоб тільки скарби заховати,
Щоб тільки душу зберегти.
. . . .

II.

Мовчить Гуцул, мов уст не має,
І мовчки вище в гори йде, —
За його гірський ліс співає,
За його Черемош гуде.
За його гори ладан курять,
І камінь чайкою кричить...
Він тільки плаче, як одурять,
Він тільки терпить та мовчить.
Мовчить Гуцул, мов уст не має,
І далі вище в гори йде, —
За його гірський ліс співає,
За його Черемош гуде.

ДО ЦЕРКОВНОГО ПИТАННЯ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

Берлінський Укр. Прапор у виданню з 1-ого с. м. пише:

З чимраз більшою послідовностю і силою висуваються з поміж найактуальнійших справ нашого теперішнього національного життя на західних землях церковні питання.

Се не діється в якийсь штучно викликаний і для церкви ворожий спосіб. Навпаки, занепокоєннє і живе заінтересованнє церковними справами шириться найбільше в сих численних кругах нашого громадянства, які або з чисто релігійних і національних або національно - політичних мотивів бажають релігійному життю і церковним установам якнайкрасшого розцвіту, не поминаючи й сі кола, які з національно-політичного огляду признають церкві національно-виховуючу ролю.

Причини такого занепокоєння і потреби скріплення активної уваги і чуйности на церковні справи є, як відомо, ріжнородні. А відносяться вони до теперішньої „автокефальної" православної церкви в Польщі й до католицької церкви українського обряду.

Православна церква під теперішньою польською окупацією загрожена наступом польського уряду і польського католицького духовенства із вні і затроєна чужим та відпихаючим для загалу вірних духом чужонаціональної єрархії і великої частини духовенства внутрі, переносить сяк-так теперішнє лихоліттє і ставить опір ворожим силам тільки завдяки громадянству і його національно-політичному, парляментарному представництву. А що небезпека з боку Польщі і єрархії для православної церкве не зменьшується, а навпаки стає ґрізнійша, то скріпленне занепокоєння і активного заінтересовання долею православцеркви серед загалу вірних і нашого громадянства треба уважати для церкви додатною проявою і заразом повчаючим доказом, що в часах небезпеки і в неприятливих умовинах **церква находить найтривкійшу опору у своїх вірних і в громадянстві, серед якого вона має виконувати своє завданнє.** Тому сей звязок між церквою і громадянством церква не повинна легковажити, а до настроїв громадянства повинна з увагою ставитися.

В католицькій церкві українського обряду відносини між її безпосередньою єрархією і галицьким громадянством були на загал гармонійні і се мало корисні наслідки і для церкви і для національної справи. Тепер приходиться завважувати, що се гармонійне співжиттє ослаблюється; занепадає. Питаннє грогоріянського календаря, передівсім питаннє целібату, викликує чимраз яркійше невдоволеннє і в сих кругах нашого громадянства, які все піддержували авторитет церкви і які являються найсильнійшою основою католицької церкви і які являються найсильнійшою основою католицької церкви українського обряду в нашім народі. Чи з голосом сих кругів не вказане числитись? Чи супроти небезпек, що грозять церкві українського обряду із вні, не треба подбати про спокійне, мирне життє в її нутрі?

Ми розуміємо важке становище тих, в яких руках провід церкви. Думаємо, що вони здають собі справу з чимраз грізнійшого положення відданої їх проводови церкви та бачать, що конкордат між Польщею і Ватиканом не є останньою небезпекою для сеї церкви. Скорше чи пізнійше апель до вірних і громадянства буде неминучий.

А з другої сторони повинно заінтересоване церковними справами громадянства бачити що не все лежить в силах владик, що громадянські чинники можуть також виступати з ініціятивою і акцією перед римською курією, що в неодній справі вони можуть мати більшу свободу словай ділання, ніж церковні чинники. Занедбання нашого громадянства під сим оглядом треба мати також на увазі і сьому недоманию треба як найскорше зарадити. Зарадити можна в найпростійший спосіб: дорогою створення нашого закордонного центра, якого завданнем боронити національні інтереси і на церковнім полі.

При сій нагоді не можна промовчати, що таке чутке в церковних справах наше громадянство замало звернуло увагу на 600,000 Українців, які через латинський обряд віддані на польонізацію. В сім напрямі в краю не почато ніякої акції. Конкордат, як нас інформують, помине Українців-латинників мовчки.

УКРАЇНСЬКА КОБЗАРСЬКА КАПЕЛЯ.

З Праги пишуть:

Проф. Василь Емець зорганізував перед кількома місяцями зі своїх учнів кобзарську капелю. Складається вона з 15 членів і має на меті плекати українську народню музику.

Не зважаючи на абсолютний брак коштів, проф. Емцеви пощастило улаштувати два прилюдні концерти, які були тепло привитані як своєю, так і чужою публикою. Та матеріяльне становище капелі від того не покращало. Проф. Емець мусить робити важкі зусилля, щоб зберегти сю капелю до кращих часів.

Особа проф. Емця є відома. На кобзарському полі він почав працювати з 1911 року, коли вперше виступив на концерті в ґімназії. За університетських часів мав уже багато учнів. Перед війною їздив спеціяльно для поширення кобзи на Кубань, де мав 12 душ учнів, від яких потім кобза дуже поширилась на Кубані. По короткім вчителюванню у сосницькій ґімназії проф. Емець цілковито віддався кобзарській справі. В році 1918 зорганізував першу кобзарську капелю, істнування якої припинила війна. Багато разів концертував на Україні, не минаючи й Галичини, де виступав у Станиславові, Коломиї, Тернополі. Багато їздив з концертами серед усього українського війска, з окрема в б. галицьких корпусах, защо одержав окрему подяку від бл. п. ґенерала Вольфа. За сю працю нагороджено проф. Емця українським Орденом Залізного Хреста.

На еміґрації виступав проф. Емець у Німеччині, в Чехословаччині та Данциґу. Скрізь витано його виступи прихильно. Прим. Краловедворске Лісти з 10. IX. 1921 написали ентузіястичну рецензію з концерту проф. Емця.

Треба завважити, що проф. Емець працює для кобзи також літературно. Ще до війни появилися: у харківському видавництві „Сніп" його розвідка про „Відродження бандури", у київському „Маяку" — розвідка „Шануймо народніх співців", в берлінському „Українському Слові" крім ряду статтей цікава розвідка „Кобза та кобзарі". В чеській мові дав проф. Емець ряд статтей в музичних журналах „Гудебни вихова" та „Празки Зправодай". Тепер перебуває проф. Емець у Празі, працюючи над згаданою капелею.

Українське громадянство повинно прийти з моральною і матеріяльною допомогою проф. Емцеви. Може найдеться в Америці між нашими земляками благородний Меценат рідного мистецтва й дасть Проф. Ммцеви спромогу виобразувати кобзарську музику до вершин сучасних музичних вимог.

Се булоби вказане й потрібне.

З усторії колижніх козацьких воєн знаємо, що саме українські кобзарі, мандруючи по цілій Україні, будили своєю музикою, достроєною до визвольницьких пісень, тугу до волі, викликували духа бунту проти чужинецького панування і кликали до боротьби...

Виходячи з такого становища — коли кобзарська праця проф. Емця буде не тільки штукою для штуки і плекання музики на історичнім інструменті, але і знаряддям визвольної місії — допомога для кобзарської капелі проф. Емця є конечна!

УКРАЇНЦІ НА ГОРОДЕЦЬКОМУ ПЕРЕДМІСТІ У ЛЬВОВІ БУДУЮТЬ РІДНИЙ ДІМ.

(Поклик до Земляків за морем).

Хто посідає міста, того володіння! Тому не дивниця, що Поляки на українських землях почали від міст. Великою помилкою було в нашій передвоєнній освідомлюючій роботі, що ми злегковажили міський елемент, бо се дуже на нас пімстилось. Однак лучше пізно як ніколи блуд цей направити і то від города Льва аж до найменьшої міської оселі, бо міста це мозок народа. Клич цей у Львові вже реалізується, а свідками того хай будуть наші будівельні змагання на Личакові, Стрийськім, Левандівці та Богданівці.

Вкінці прийшла черга на **робітничий Львів,** на найбільше передмісте Городецьке.

Товариства, Кружок ім. Б. Грінченка, Читальня Просвіти і Сокіл III. на Городецькім передмістю задля неможливости істновання без власної домівки, постановили негайно приступити до будови рідної хати, де могли-б найти приміщення всі наші приватні хлопячі та дівочі школи з тисячами дітий, Читальня Просвіти, Кружок УПТ, Тов. руханкове, Захоронки та промислові школи, словом, всі наші культурно-просвітні товариства.

Діло велике та воля до того виконання не меньша. Дещо на ту ціль вже призбирано, але все це замало на будову, що вимагає соток тисяч золотих.

Дотепер ми собі нераз куска хліба відмовляли, щоб утримати дві семиклясові школи, а не відкликувались до Вас, Українська Громадо.

Нині кличемо: Поможіть нам; поможіть нам той один раз, а сповните велике діло. А коли будете переходити коло сього монументального будинку, бо таким він мусить бути, будете могти гордитись, що се і Ваше діло.

Кличемо до Вас, Духовні Отці, до Вас, Інтелігенціє, до Вас, Селяни та Робітники, щоби бідні діти, цвіт українського народу, які горнуться до Рідної Школи, не пропали, бо може прийти хвиля, що школи наші знайдуться з незалежних від кружка причин навіть без нинішнього недогідного приміщення.

Комітет будови звертається до всього патріотичного громадянства міста Львова та всієї української землі без огляду на кордони та далекі моря з горячою просьбою о ласкаву поміч у виді добровільних датків і жертв у ратальних сплатах.

Громада великий чоловік, по цеголці, а стане величавий **Рідний Дім у найбільшій робітничій части Львова.** Тільки у своїй хаті своя правда і сила і воля, як сказав наш геній Тарас.

А той „Рідний Дім" тисячі захистить від неминучого винародовлення.

Львів, у січні, 1925.

ЗА КОМІТЕТ БУДОВИ РІДНОГО ДОМУ НА ГОРОДЕЦЬКОМУ ПЕРЕДМІСТЮ У ЛЬВОВІ:

М. Стоцький, голова; **Дир. Бабин,** I. містоголова; **о. Семчишин,** II. містоголова; **І. Чура,** писар.

Примітка: Гроші слати під адресу: „Дністер", Львів, Руська 20, з допискою: На вкладкову книжочку ч. 13590.

„ПОЖЕЖА".

Буде тому лі т з двайцять, як у „Літ. Наук. Вістнику" прочитав я два віршики невідомої мені авторки: „Вікна" і „Стріча". Товариш Остап Л., з котрим ми їх прочитували зацікавився і їхньою формою і змістом. Форма не була бездоганна, а зміст борикався з нею, як це часто в початкуючих письменників буває. Але і в одній і в другім було щось свого. Авторка шукала власного способу, щоб виявити себе, шукала нових стежок на наш невеский Парнас, [illegible] деякі таки не газомучи гіпо грифом подоптані дороги. Що найбільше тоді нашій невідомій авторці в тім шуканню шкодило, це — недостаточне знання української мови, не кажу про ті тонкости, за які до них й де суперечка між нами, а у двох згаданих віршах почувалося прямо, що вони одною мовою відчуті і передумані, а другою написані, а цього в поезії бути не може. І ми тоді рішили, що коли невідома нам авторка „Вікон" і „Стрічі" засвоїть собі знання української мови, то з неї може вийти замітна українська письменниця.

Признаюся, що я не сподівався, щоб воно сталося так скоро і в такій великій мірі.

Року 1914 і 1915 читав я у віденськім „Вістнику Союза Визволення України" вже не віршовані, а прозові образочки Катрі Гриневичевої і був захоплений ними. Була це поезія. І яка! Новий тон, нова ритміка своєрідне почуття звуків, красок, тіний і площин.

Ні сліду давніщої боротьби між формою і змістом.

Катря Гриневичева опанувала форму і форма слухала її, а не тягнула на манівці, як воно нераз водиться з кождим робітником пера.

Не маю тих образків під рукою, але добре собі їх пригадую, хоч від прочитання до нині десять літ минає. Бачу, як авторка чужими горами до своїх іде, як по таборі збігців, мов Данте по пеклі блукає, як з Франком „Над Летою" розмову веде. А як богато, а за той час всякої всячини і своєю і чужими мовами, прочитав і забув! Це найкраща для мене міра вартости і стійкости творів Гриневичевої, отой глибокий слід у тямці, який вони за собою лишили.

Твори Гриневичевої істнують для мене в моїй свідомости, і тому я, пишучи про них, лишаю на боці всяку поетику, всяку фільософію й методологію мистецтва, бо не можу побороти вічно свіжого вражіння, яке вони викликали в моїй душі. Для мене це враження в життю мистецтва річ найважнійша. Бо пощож мистецькі твори, як не на те, щоби нас вражати своєю формою і змістом а властиво їх синтезою, доведеною до остаточної гармонії.

Літом 1917 р. познайомився я з Катрею Гриневичевою особисто в таборі наших збігців у Гмінді. Оден раз бачив я її тоді і від того тла не можу відірвати її портрету.

Залізна брама з великим австрійським вірлом, що широко розпростер свої крила на ліво, ніби той смок, котрим Китайці своїх ворогів страхали. Від брами в перспективі вулиця, гарні будинки канцелярійні, на право школа, церква, а там, а там у долині тисячі, великі тисячі могил... Могили і могилок, хрестів і хрестиків, другий табор, тих збігців, що їм уже ні чужі вороги, ні свої опікуни, не страшні.

Таборовий цвинтар. Господи, як можеш за такий короткий час так богато людий похоронити? Цеж прямо побоєвище!

Був я на свіжім боєвищу під Горлицями, пройшов його в шир і здовж, бачив усякі боєвища аж до Золотої Липи, до Конюх, бував недалеко західного фронту, за Рейном, видав цвинтарі наших полонених у Німеччині, алі ніде моєї душі не приймав такий чорний смуток, як на цвинтарі в Гмінді. Це страшнійше від Ляйпціґу, Ватерльо, Мандхент, Бородіна, від Мазурських болот і т. д.

Чому питав я себе?

Бо скрізь там був той грізний бог Арес, тая Пилляс Атена, ой Танатос, що фуріями жене мущин на муки і зусилля, на каліцтво й загибіль, оняню, одурює, наркотизує. Там: „або ти, або я, або ми обидва". Там до останнього менту е гра і навіть у найгіршому положенію якась, хоть слабенька надія виграної. Чоловік в найгіршому разі сповняє, коли не людський, то дітьчий обовязок.

А тут дітий, жінок і старців мордує війна в спосіб хитрий, подлий нікчемний і не меньше, коли не гірше жорстокий. Опікуються тобою дають тобі дах над головою, ложку страви в рот, навіть школу, навіть церкву, навіть концерт, а все таки ти вянеш, нидієш, гинеш і разом з тисячами других чуєш, як з тих бараків сунуть тебе у воду, бо цвинтар та у воді.

Ця трагедія тисячів моїх братів і сестер, тисячів українських немовлят, над котрими висів Іродовий меч, пройняла мене так, що я ходив мов пяний.

Балакав зі знайомими селянами з моїх родинних сіл, з інтелігентами, котрі робили службу в таборі, зі знайомими мені здитячих літ парохом табору, котрий показував мені мертвих таборові, жахливі чорні книги терпіння, але я був, як сонний, не міг зібрати гадок і в мене не стало мужеської відваги сказати: „так, я лишуся з вами і буду разом з вами ратувати українське життя на тім гмінденськім багні і буду разом з вами замикати очи тим, що вже тут жити не годні".

Я вернувся до табору поломеня, Вецляри.

Тоді то там, на тій терністій дорозі побачив я Катрю Гриневичеву. Як сестра жаліблива ходила й добувала всіх сил, (не одна вона), щоби мені на тім чорнім образі, показати хоч оден якийсь ясний промінчик.

Сонце світило, навіть гріло, але у гмінденськім таборі було, як у трупарні. Чулося; що ще трохи і він переміниться в одно велике костовище.

Я зайшов до бараки, в котрій мешкав свідомий, діяльний селянин, богатий газда, Гринько Волощук. Був чорний, гірше чорної землі. Його жінка красавиця сільська, снувалася, як тінь. Мали свою переділку в бараці, як корова в панській стайні і котилися на землі. І відвідав я посольського кандидата Степана Кульматицького, селянина — інтелігента. Застав його там, де домовини робили. Я такої фабрики, такого маґазину не бачив. Хтось невважно ступив, домовини стали летіти, мало нас не придавили собою.

Богато, богато дечого ще я нині бачу, ніби крізь якийсь жахливий сон. І здива вийти не можу, як авторка сецесійних (як тоді казали) віршів, в роді „Вікон" і „Стрічі" могла там так довго перебути.

Може я добре не знаю, але мені здається, що вона, як раз в тім дантейськім пеклі, в Гмінді перетворилася на таку, як вона нині є — на поетку одної з найбільших українських трагедій, трагедії української псіхе за час великої війни. В Гмінді К. Г. тую Псіхе пізнала, там вона навчилася говорити її мовою, мовою великого терпіння.

Припадок хотів, що в мої руки попала збірка гмінденських малюнків Катрі Гриневичевої, котру назвала „Пожежею" *). Це справжня пожежа, не тільки тая, що її війна розпалила над нашим безталанним краєм, але й та, що палить нас і довго палити ме наших нащадків, всіми можливими огнями: болю, жалю, сорому і — очищення. Крізь таке широке поняття дивлюся на збірку малюнків Катрі Гриневичевої.

22. образки, деякі коротенькі, другі дещо довші. Більшого епічного оповідання нема. Але, не дивлячись на розміри і на темпо малюнків, усі вони, ніби глави великої епопеї.

Зміст?... Хто питається, який зміст Дантового „Інферна?" „Інферно". Так і тут. Змістом те пекло, що його пережив наш народ за час війни, пекло фізичне і псіхічне. Останнє гірше від першого. Не ми одні переживали його, але чомусь мені здається, що наше було найстрашніше, може тому, що наше, а може дійсно жадне із народів, пірваних фурією війни в крутіж жахливих подій, не був такому прикрому положенні, як ми. Були ми покраяні кордонами і присилувані брат на брата кидатися з ножем, всі на час дивилися або як на ворогів, або як на елемент непевний, зрадницький, на всякий спосіб як на людий „меньше вартних", з котрими можна гірше й жорстокійше поводитися, ніж з другими Европейцями. За нами не стояла повага державности і мучителі наші не боялися, що їм колись прийдеться здати звіт з своєї катівської роботи. До того значна частина нашої території стала відразу тереном воєнним з величезним запіллям, маґлівницею, на котрій усіми й модерними способами маґмовали тіла й душі міліонів українського народу.

Якась апокаліптична колісниця переїздила нашою землею зі всходу на захід і з півночи на полудне і торощила людий, землю, культуру, усьо. Її слідом, це якась гидка сумішка болота, крови, мозку, якась слизь матеріяльних і моральних елементів, якісь страхітно гидкі помиї з культурного глека, строщеного божевільною рукою. Нерон, Ґвельфи й Ґебеліни, Борфиті, інквізитори, трийцять літня війна, Іван Грозний і Петро Великий скакали собі до очий, плювали в лице дерлися за чуби. Загальне божевілля! Жаль, що земля не вміє говорити, що сухі гиляки скриплять незрозумілою для нас мовою, що скилі плакати не годні. Людська мова втратила ціну для теперішніх людий. Але грядучі покоління пильно будуть прислухуватися до зойків і стонів минувшини. Їх нерви не будуть ані так пошарпані, ані так здеревілі, як наші. Вони зрозуміють велике українське „Інферна".

До того розуміється поможе їм Гриневичевої „Пожежа". Поможе тому, бо тут мало літератури, а богато серця, богато життя, яке, вона заворожила в невмируще слово.

У великій світовій воєнній літературі дуже мало рівноварстних творів, тому, бо вони здебільшого література. Гриневичева стоїть на тій межі, на котрій людина ще не перетворилася в професійного письменника; вона не пише на стрічки, не знає, яка партійна газета буде друкувати те, що вона напише і не дбає чи інститут вже є, чи його ще нема, — для нас. Співає пісню власної душі. І тоді тая пісня найкраща, (для мойого уха). Там, де вона хоче добирати окремих акордів, голос її заломлюється. Щирість найчистійше жерело мистецтва.

Війна, це такий велитенський предмет, що обхопити його всеціло — неможливо. Авторка „Пожежі" бере частину, табори втікачів, зокрема Гмінд. Алеж втікачі не прилетіли літаком, ні самоходами. Їх гнала воєнна фурія батогами, і плетінками, з гадюк.

Малюючи Гмінд Гриневичева часто густо мандрує тими чорними, кровю і слезами зрошенними шляхами, що з Гмінду бужать до Карпат, а з відси до Дністра і дальше. Герої гмінденської трагедії дістають тло з дуже й дуже шорокою українською, а навіть вселюдською перспективою.

Ті грої, то здебільшого жінки й діти, старі дядьки і молоді каліки, такі, яких уже навіть і війна не хоче. Молодими й сильними бавиться вона на фронтах. Про них балакають, за ними тужить на сторінках „Пожежі".

Гриневичева здебільша пускає своїх людей до слова, як колись робила Марковичка. І вони балакають прегарно. Ніяка письменницька мова не має тої сили, кольоритности, аромати. „Мені жаль було, що я зараз нічого не маю, ноги звяли, як той дим стелюся, річку сліз сплакую із серця... Мій пустивби сею водою! А жовняр, що подивиться на мене, то губи йому листо задріжуть, аж в один мент кріс мені з рук (вихопив), дюгнув мене прикладом у плече, — звалилася я на купу каміння, сама як камінь.

Ходив потому сей пост за мною, — день і ніч ходив, — де я, там і він. Просив мене дуже делікатно, щоб я йому простила, та не намішувала сліз на його душу. Але я не могла ні як вгамуватися... („Дорога")

Коротко, звязко, без зайвої [illegible] слово [illegible] бне. Порівнання це не прикраси, а псіхольоґічні викладники, образи з душі перенятої на зверх.

— А ти, маленька, як пишешся?

— Пишуся Доця Косик, село Незвище, повіт Городенка.

— Ти давно вийшла з кварахтанни?

— Буде три неділі

— А де ліпше, там чи тут?

— Госпідку! Та на вольних бараках ліпше!

— Мама де?

— „Злапана" до Росії. Я з бабою приїхала.

— Зі шпиталю вертаєш?

— Ні, йно баба не мають мене чим погодувати.

— Богато вас дітий?

— Дуже небогато.

— Ну, кілько?

— А, пятеро.

(„Біля Воріт")

Як богато змісту вложено в цю, коротку розмову!

— Слідуюча!

— Щепківська Тацька з Космирина.

(Вона пряма, чистенька, горда як смерічка).

— Я не маю нікого. Тато убиті під Галичем, а маму й обі сестри в Космирині граната розірвала.

(По шкількій салі повіяло стужено)...

Сонце, о сонце!

Ляконізм посунений до останніх границь.

— Як пішов за доски мій найменший (розказує мати про смерть своєї дитини), то слід за ним по шпиталях пропав. чисто в лісі непроходному з рук уронила! Бо то поперекручувані Німчихи назвиска і пропала дитина пропадом! Три місяці шукала я п панах, куди його діли. Аж приходжу в сороковий шпиталь, картка над ліжком: „Федь Котимук", — ніби моя дитина і не моя... Стегна видно, скіра пообліза...

— Ти Федьо звешся — Ти Федуньо? — говорю.

А воно останний дух переводить.

— Я Федь... Ка-ли-нюк...

Ще раз грудьми стрепенуло і розвилося...

О, Як безконечно змаліла ти, Нюбо!

Замість грецької маємо тепер своїх Нюб, богато! Гриневичева різьбить їх не з мармуру, а з кервавника.

Вона їх розуміє, бо сама жінка й мати. Вони їй близькі, як сестри. Терплять терпінням Йова, боронять дітий, як львиці, нема ніякої жертви, до якої не булиб спосібні, а коли усі їх сили виснажені, коли вони вичерпають усі свої засоби, то камяніють у безмережному жалю.

Сновигають ті українські Нюби по всіх боєвищах Европи, по всіх цвинтарях таборових і посестрам своїм у рідному краю шлють тривожний приказ: „Сукотіть*) діток, мами, сукотіть!"

Не знаю, чи є книжки в світі, в котрій булоби так богато і такої сильної і такої трагічної материнської любови, як у Гриневичевої „Пожежі". І не знаю, чи змалював хто сильнійше горе дитини, як Катря Гриневичева. Її малюнки тим діймавійше вражають наше серце, що вони дуже прості, майже вільні від літературного сентименту. Діти, що проходять крізь пекло, не перестали бути дітьми, а поводяться як діти. Пишуться зошитом за писанки, бо можна ще між стрічками писати, сміються до сонця і голодні, босі, схоровані на чужинецьким майдані, як у себе над Дністром виводять „Воротаря".

„От і Катруся, Івась Набрідній, Мариня Мищка, голенька Доця з гіпсовим панциром не тілі і нерухомою ніжкою, от Васильцо Тирфенюк і Павлуньо Літос, Оленька без назвиська, Дамян Чорнодоля і Парасочка Гордійчук і богато — богато ще українських сиріт, що їх мами по Вальтерґофах мерли на ходеру, а батьки від італійської чи мадярської кулі, коли не на галузях яблуний перед вікнами власних хат".

Дійсно богато, дуже богато українських дітий побачить читач „Пожежі" і перед ними явиться жахлива картина модерної вподої різні, в своїм роді одинока, яку світ бачив.

А дівоцьке горе? Що перетерпіли ті „Марусі", „Сердешні Оксани" і „Катерини" за час інвазії, і довготрівалих боїв, підчас утечі з мандрівки по чужих краях, по лісах мокляках, по залізничих торах і — і в таборах! Тут здавалосяб, повинен був прийти край їх терпінню. Читайте „Пожежу", — побачите, що творили з ними миротворці. Таборові гієни!

Важка своїм змістом Гриневичевої „Пожежа" Для мене за важка. Не стає сил перечитати цілу книжку зразу. Але хочеться прочитати. Вона тягне до себе, як глибока вода.

В тій книжці горе. Це горе вбиває людий, вони гинуть заповнюють таборові цвинтарі тисячами кістяків. Це мученики над ними над ними мережить ясне сяєво святости.

„Пожежа" Гриневичевої не пригноблює не деморалізує читачів. Навпаки хочеться вірити, що ті жертви не сміють марно пропасти, що прийде час, коли ми зквітками й піснями підемо поклонитися тим нашим страдникам і страдницям, що впали жертвою боротьби за волю.

Видно, що і авторка не инакше дивиться на свою чорну книижку. Не даром же такою сильною, жвавою, невгнутою і такою радою життю і праці змалювала вона свою „Параску Гоголь".

„Не крачте галки під чужим небом, соловій дзвінкої співає!"

Великого варті описи! Чудові! Читаючи їх забуваєш про всяку критичну аналізу, хочеться тільки подякувати авторці за ту цінну працю, котра вимагала богато часу, а ще більше нервів. Коли „Пожежі" неголен спокійно читати, то щож діялося тій, що її писала?

А як вона писала, це вже друга річ. Це тема для спеціялістів, котрі будуть дивитися на тую книжку, яка на обєкт своїх спокійних дослідів.

Я так дивитися не годен.

Бачив я ті теми і знаю як їх легко писати. Щоби їх так легко наші вороги читали!

Здається мені, що колиб „Пожежа" була написана не українською мовою, а якоюсь щасливійшою у Бога мовою, то вона дісталаби надгороду Нобля за мир.

Вона його апостол.

А поки що, най український читач надгородить її своєю пильною увагою і щирим відчуттєм.

Богдан Лепкий.

*) Може воно й не водиться у світі, щоб писати про книжку, котра ще не появилася друком. Прошу вибачіння авторки і читачів ін гре. Буває так, що чоловік рад поділитися з другими своїм враженнєм, [illegible] що лекше йому на душі стане. Тому я пишу, не як критик і рецензент, лиш, як чоловік.

*) Пильнуйте, бережіть!

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Український Клюб поступовий, від. 70, повідомляє, що на річнім мітингу дня 31. грудня 1924 р. вибрано новий уряд на 1925 рік як слідує: Дмитро Павлина предсідатель, Михайло Сидор (ст.), заступник предсідателя, Антін Онисик секретар, Дмитро Пилевич Заступник секретаря, Петро Дубовецкий касієр, Павло Пацала заступник касієра, Петро Маціовський і Іван Щур контрольори, Іван Ґелета і Софрон Попайло заступники контрольорів.

Рекордовий звіт за 1924 рік.

З кінцем 1923 було членів	132
Принято нових членів	14
Принято наново членів	1
Принято з переступними листами	3
Разом	150
Суспендовано	3
Взяли переступні листи	2
Померші	3
Разом	8
З кінцем грудня 1924 р. остає	142

дорослих членів з того є: 24 женщин і 118 мущин.

Молодечий Департамент.

З кінцем 1923 року було дітий чл.	72
Принято нових	21
Принято наново	1
Принято з переступними листами	14
Разом	108
Відійшли до старших чл. У. Н. С.	2
Взяли переступні листи	2
Разом	4
З кінцем 1924 р. було дітий членів	104
З кінцем 1924 р. було дорослих чл.	142
З кінцем 1924 р. було дітий членів	104
Разом	246

Касовий звіт товариства Українського Клюбу Поступового за 1924 рік.

ПРИХІД:

Вкладки членів до У. Н. С.	$2.645.02
Вкладки членів до Товар.	967.35
З перенесения з 1923 р. було	48.96
Разом	3.661.33

РОЗХІД:

Вкладки членів до У. Н. С.	$2.660.91
Рент за Галю	48.00
Виплата посмертного по 2 чл.	150.00
Запомога хорих	379.00
Анекурація Інвентаря	9.20
Видатки Адміністраційні	5.89
Платня Урядників	57.00
Платня Контролі	5.00
Для Богдана Лепкого	10.00
Зворот вклад. І. Лущак по сину	2.23
Свобода за друки	11.75
Разом	$3.338.98
Дано до Банку дня 30. грудня	300.00
Разом розхід	3.638.98

БАНКОВА КНИЖОЧКА.

Готівка у касієра остає	22.35
На банковій кн. було 1923 р.	$2.380.87
Дописано проц. в січни 1924	41.52
Дописано проц. в липни 1924	48.44
Дописано 2 купони від Бондів	4.25
Дано готівкою до Банку	300.00
На банковій книжочці є	$2.775.08

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ.

На Банковій книжочці є	$2.775.08
Готівка у касієра	22.35
Амер. 4 Бонд	100.00
Укр. Бонд	100.00
Вартість Інвентаря	319.50
Загальний маєток Тов.	$3.316.93

Антін Онисик, секр.

ВИКАЗ ТИХ, ЩО БАЖАЮТЬ ВОЛІ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Жертви зложені до Обєднання на оборону рідного краю в січни 1925).

37) **Філядельфія, Па.** Коляда з рамени Центр. Комітету Українських Організацій міста Філядельфії ($149.50 на Р. Ш., а $200 на пол. вязнів). 349.50
(На Р. Ш. колядували: Евген Якубович, др. Демидчук, Павло Дубас, Мих. Костецький, Т. Хемій, В. Джмелик, Й. Ганусей, Ю. Томашевський, Катер. Росоловиць, Стефанія і Йосифа Гіббонс, Ольга Вишиванюк і Ганя Джмелик. Жертви зложили: в долярах, Евген Якубович 5, др. Демидчук 2, др. Мишуга 2, о. М. Кінаш 5, Марія Костецька 1, Андрій Джмелик 2, Василь Коваль 5, Панталаймон Найда 1, 5-та сотня Першого Округа 2, Гнат Хромчак 1, Мих. Бойко 1, Олекса Ланюш 5.50, Яким Сеньків 1, Стефан Сеньків 0.50, Микола Паращак 1, М. Степанюк 2, Данило Матищак 0.50, Вас. Стрийковський 1, Бернацька Текля 0.50, Мих. Шивалюк 1, Ф. Мамчур 1, Малик Теодор 0.50, на мітингу Бр. св. Георгія зложило Братство 5, а члени: Тр. Комуніцький 1, Микола Гнас 1, Данило Нагірний 1, Іван Борусевич 1, по 50 ц.: Іван Жмутин, Андрій Зелінка, Вол. Сеґіль, Ів. Малина, Ант. Тоганчин, Ів. Пісечка, Ів. Джмелик, по 25 ц.: Кирило Дацьків, Юрко Нечипор, Петро Мокрицький, Олекса Павліш, Білінський Микола, Н. Н., Мик. Волос, Вол. Підгурський, Ст. Вільчинський і Ст. Задорожний.
Бр. ім. Івана Франка, від. 83 У. Н. С. $2, Тов. Горожан 5, а присутні в клюбі зложили як слідує: Мих. Вишиванюк 5, Н. Н. 0.25, Н. Н. 0.25, Яків Чучман 2, Вол. Монастирський 1, Семен Бриндзей 1, Супрун Мих. 1; Ів. Пеленський 2, Петро Пеленський 1, Гавр. Слободзян 2, Барановський Мих. 1, Пеленський Мих. 2 (на пол. вязнів), Тимко Слободзян 2, Кісь Ілько 1, Бурий Микита 2, Бр. св. Володимира в Найстави 10, Укр. Громада в Найстави 5, а збірка 1.50, Микола Гаврилюк 5, Мик. Росолович 5, Стефан Слободзян 5, Семен Рутецький 10, Мих. Дубас 3, Дмитро Штогрин 5, Вагнер Петронеля 2, Мих. Ригулик 5, Мих. Клапко 1, Теодор Грицей 5, Омелян Кульчицький 5 і Ів. Стебельський 5.
На політичних вязнів колядували: Іван Пеленський, Теодор Грицей, Дмитро Штогрин, Василь Матолич і др. Мишуга. Зложили в долярах: Гавриїл Слободзян 2, Ів. Мороз 5, Михайло Гайло 5, Стефан Слободзян 5, Мих. Яловий 2, Йосиф Міллер 1, Омелян Шургут 5, Григорій Шагала 5, Мих. Максимів 5, Шагала Кирило 2, Павло Чорний 5, Казимир Кида 10, Яків Косик 2, Микола Росолович 3, Кульчицький Омелян 1, Шагала Юрій 2, Йосиф Білінський 1, Ів. Сорока 5, Смельський Іван 10, Гавриїл Черняхівський 5, Мик. Самбір 5, Слободзян Василь 19, Йос. Михайлюк 5, Михайлина Бриндзейк 5, Йосифа Креховецька 1, Мартин Пелех 5, Михайло Вишиванюк 14, Петро Кирилюк 2.50, Ст. Штогрин 5, Тимко Слободзян 1, Іван Борусевич 1, Ілько Кісь 1, Ілько Мамчур 5, Ів. Пеленський 2, Вас. Матолич 5, Мих. Стецура 1, Микола Оґурніцький 1, Костецький Мих. 1, Антін Сава 5, Вальтер Костецький 5, Мих. Насевич 5, Теодор Вишиванюк 5, Мих. Рибулик 5, Антін Крупа 5, Яків Чучман 2, Іван Пеленський 2, Мих. Вишиванюк 2, Мих. Дубас 1, Мих. Барановський 1, а дрібними жертвами 7. — Разом на політичних вязнів $200).

38) **Нюйорк, Н. Й.** Коляда на Р. Ш., переслала Татяна Горбата ... 5.00
(Зложили: Стефан Могила $2, а по 1 дол.: Іван Горбатий і Татяна Горбата, по 50 ц.: Юлія Е. Комарніцька і Емілія В. Комарніцька).

39) **Ірі, Па.** Бр. св. Петра і Павла, від. 40, нар. под. переслав В. Ґаврилів 1.75
(Зложили по 25 ц.: В. Юрцан, Н. Гаврилів, В. Гаврилів, Й. Вітковський, В. Томс, М. Пелінський, І. Пелінський).

40) **Бедфорд, Інд.** Дмитро Филипович, коляда 1.00

41) **Горнел, Н. Й.** Коляда на Р. Ш., переслав Михайло Добрянський 15.00

42) **Н. С. Пітсбург, Па.** Коляда шкільних дітий з укр. вечірної школи при церкві св. Юрія, на Р. Ш., переслав дякоучитель Іван Корбецький 34.40

43) **Шамокін, Па.** о. Мих. Олексів $3 нар. под. а $2 на „Просвіту" 5.00

44) **Рачестер, Н. Й.** по дол. на Р. Ш. і Просвіту 2.00

45) **Філядельфія, Па.** Бр. св. Георгія, від. 239 У. Н. С., нар. под. переслав Юрко Нечипор 8.75
(Зложили: Микола Ганас $5, по 1 дол.: Григорій Комуніцький і Волод. Сигінь, Грицькі Гринько 75 ц., Петро Мокрицький 50 ц., а К. Нагірний і Ю. Нечипок по 25).

46) **Демойн, Айова,** Анд. Мельник $3 нар под., і 1 дол Р. Ш. 4.00

47) **Деслодж, Мо.** Коляда на Р. Ш. від укр. кат. парохії, переслав о. Лукаський 6,50

48) **Нортгемптон, Па.** Коляда Радехівського Комітет на Р. Ш., переслав П. Ленчук 30.00

49) **Дітройт, Міш.** Бр. св. Йосафата, від. 96 Провидіння, народ. под., переслав Я. Поливка 12.25
(Зложили: по $3: о. Лев Сембратович, Яків Поливка, Мих. Бортник, Василь Дасилів 2.50, Павло Боднар 75 ц.)

50) **Мікізракс, Па.** Переслав Андрій Гальчак 132.00
(Зложили: Чистий дохід з представлення, уладженого Церковною Громадою Прес. Богородиці $100, які призначено: Р. Ш. $30, інваліди 20, Воєнні сироти 20, політичні вязні 20, голодуюча еміграція 10. о. Александер Пик зложив $14, а то по $3 як нар. под., на сироти, інвалідів і Р. Ш., а 2 на Просвіту. Бр. св. Володимира, від. 91 У. Н. С., нар под. $16, зложили: о. Александер Пик і Іван Кіналь по $3, Григорій Баран 2, Ліба Дмитро 1.50, Андр. Гальчак 1.75, Косяк Алексій 1, Сидір Дмитро 75 ц.; по 50 ц.: Кучирка Мих., Микола Рудавський, Лозик Григорій, Іван Михайлишин, по 25 ц.: Фелікс Кричевський, Козак Ів., Карваш Юрій, Юрій Возничак).

51) **Дітройт, Міш.** Коляда шкільної дітвори під проводом Якова Поливки 40.00
(Призначено по $15 на сироти у Львові і Перемишли та $10 на Р. Школу).

52) **Росфорд, О.** Бр. св. Михаїла, нар. под. переслав Олекса Невойда 2.50
(Зложили: о. Ю. Крупа і Н. Проць по 50 ц., а по 25 ц.: М. Бобак, О. Невойда, Л. Бобак, І. Федчук, М. Копистинський і Д. Бобак).

53) **Вест Пулман, Ілл.** Коляда на сироти, переслав Т. Янсевич 20.00

54) **Елизабет, Н. Дж.** Бр. св. Володимира, від. 65 У. Н. С., н под. ... 12.25
(Переслав Василь Левчик, а зложили: Мих. Заканич 2.50, Катер. Бабій 2.25, М. Процак 1.50, Кость Качурак і Олена Клюс по 1.00, Дм. Токарчик і Іван Чучила по 75 ц., Андрій Буса, Семен Петрик і Онуфрій Зизяк по 50 ц., а Теодор Федош, Андрій Реєнт і Ст. Патрило і Й. Ількін по 25 ц.)

55) **Трентон, Н. Дж.** Збірка, переслав Павло Стадник 25.20
(Коляда на Р. Ш. $21.70, зложили: Заблоцький Лука 1.20, по 1.00: Михальчишин Олекса, Стадник Павло, Войтович Іван, Дідух Михайло, Максимів Павло, Гасій Василь, Костирка Михайло, Петришин Олекса, Кривий Андрій, Михайло Иолчинський, Лещишин Ілько, Гнат Івашків, Сеньків Михайло, Ґрещак Онуфрій, Савчак Микола, Цимбала Григорій, Сидор Пилип, Масляк Іван; по 50 ц.: Шущко Михайло, Паславська Каролина, Михарський Іван, Кізима Е. М., Шклюнна Зофія. На інвалідів $3.50: Стадник Петро, Савчак Мик., Решетар Григорій по 1.00, а Беркита Петро 50 ц.)

56) **Феніксвіл, Па.** Коляда Бр. св. Петра і Павла, від. 321 У. Н. С., переслав Теодор Цюх, призначено на інвалідів 15.55

57) **Ню Кесел, Па.** Коляда місцевого від. У. Н. С. на Р. Ш., переслав О. Мельник 45.50
(Колядували: Андрій Ліско, Юліян Ліско, Онуфрій Вересюк, Антін Мундзякевич і Василь Мудрак. Зложили: Осип Мельник $3, по 2 дол.: Василь Мудрак, Дм. Одач, Андрій Ліско, Антін Мундзякевич, Онуфрій Вересюк, Ів. Лисогір, Дм. Булій, Ілько Булій і Дм. Ваврищин, по 1 дол.: Ів. Дидьо, Мих. Проць, Іван Кубич, Ст. Зімак, Андр. Ворик, Мик. Калічун, Мих. Мудрак, Мих. Бущіцький, Ст. Козак, Вас. Фабіян, Вол. Войціхівський, Ілько Гладій, Гр. Вікарук, Йос. Любянецький, Іван Мисько, Мих. Савич, Никифор Базилінський, Ів. Рубашевський, Ст. Шевчук, Йос. Куць, Дм. Ворик, Юліян Ліско, Карло Волянський, Гр. Демянчук, а Гр. Василюк 50 ц.)

58) **Ню Йорк, Н. Й.** Бр. св. Андрея Первозв., нар. под., переслав К. Верескля 10.25
(Зложили по $3: М. Стирка і Андрій Дубас, а Сильвестер Світковський 1 дол., по 50 ц.: Данило Биндас і Андзюк Михайло, а по 25 ц.: Данило Павлик, Іван Лазорчик, Терентій Биндас, Кирило Верескля, Іван Гнатяк, Василь Бось, Іван Бабінець, Прокіп Кріль, Микола Федчняк).

59) **Йонкерс, Н. Й.** Тов. Подільська Січ, від. 8 У. Н. С. народ. податок 10.00
(Зложили: Іван Дучинський $3, Ст. Сеньків 2.50, Антін Тицак 1 дол., по 50 ц.: Семен Попович, Іван Сокира, по 25 ц.: Бартко Газдун, Павло Дюк, Іван Доскоч, Петро Пилипко, Онуфрій Бабій, Микола Маяур, Антін Квецен, Григ. Сакала, М. Бобак і Павло Баран).

60) **Бріджпорт, Конн.** Коляда, переслав М. Галькевич 60.75
(Призначено: $25 на Р. Ш., $10 на інвалідів, а по $10 на боєвий ф. і пол. вязнів).

(Конець буде).

З ІСТОРІЇ ОБУВИ.

Одіж і обуви, то справи такі старі, як світ людський. То потреби, що повстали з условин клімату. З культурою перейшли до ділянки краси, мистецтва й моди.

В старинному Єгипті обува була люксусом. Лише богатші ходили в сандалах (личаках) із плетеної соломи. Єгиптянка в святочних шатах туалеті, повних прикрас обвішана, нашийниками, нараменниками, бранзолетами, в сфінксовім завою під чолом, публично виступала босо. Тому гарні Єгиптянки перебували більше дома, щоби не калічити ніг. Історик, каже, що примус цей спричинили зависні чоловіки, а кілька століть пізнійше перемінився він у фанатичний закон: шевцям заборонено робити жіночу обуву під загрозою кари смерти.

Весь час старинної історії форма сандалів не дуже змінялась. На памятнику Тувельди у Фльоренції (що походить із римських часів) бачимо обуву зроблену з кусника шерсти або шкіри, прикріплену над пальцями і над пятою ремінцями. Горішня часть стопи нага. Обува, що заслонювала цілу стопу аж по кістки й вище зявляється щойно в 9 і 10-му століті після Христа. Черевики ці — бо так можна їх назвати — мали порядний дзюб. Носили такі черевики коліровані на червоно, синьо, або чорно.

Король Карло Великий носив червоні черевики в котрих на кождий палець ноги було вироблене місце. Чоботи з холявами зявляються значно пізнійше.

Середньовічні пані носили черевики шовкові, або аксамитні, прикрашені гафтами й дорогоцінними каменями. Само собою, коли мали на це гроші. Нарід ходив босо або в деревляних черевиках, так, як і нині в деяких краях.

З поступом обрібки шкіри, зі зростом богацтва поширюється і мода носити черевики з дзюбами аж занадто смішними. Довжина дзюбів означала ступінь достоїнства і заможности. Але, що носили обуву з усе більшими дзюбами, то тяжко було ходити. Тому кінець черевика придержували ланцюшком, прикріпленим до колін. На кінці дзюба вішали часто дзвіночок.

Пізнійше появилися закони, які нормували величину обуви для ліпших і гірших станів. Для обуви князів установили довжину дзюба на 2 і пів стопи, для жінок і баронів 1—2 стіп, а для звичайних міщан пів стопи.

Шевство оплачувалося щораз краще. Також торговцям шкір жилося незле. Почали закрашувати шкіри, появилася колірова обува. В XV. ст. панувала вже оріґінальна німецька мода ріжноколірових штанів і черевиків. Горожанин тих часів виглядав дуже колірово. Примірои права половина штанів вилискувалася пурпурово— таксамо шкіряний черевик, на „чайка" лівої стопи. Права чайка лівої стопи була зелена, як і ліва половина штанів.

В XVI. ст. носили черевики з широкими дзюбами (нагнітки відітхнули), а в XVII. любили носити високі обцаси (закаблуки), патики, в котрих стопа стояла зовсім скісно.

Повстав спеціяльний фах обцасників, що робили ці гострі девогляди для шевців. Гарні Венеціянки мали такі „ходулі" під пятою на висоту півтора стопи. Видно думали тодішні пані, що на такім руштованню виглядає дуже гарно й ходилося тому на хід не дуже елеґантний, бо пригадував підскакування горобців!

Кравці й модистки зіпсували бизнес шевцям. Прийшла мода на щораз довші сукні, „криноліна", під якою зникали ноги і настали нові часи.

Блискучі, як зеркало черевики то нині зовсім звичайна річ, але недавна, бо так зване чорнило (шварц, паста) винайдено щойно в половині XVI.. в.

Шкіряну обуву носили звичайно природної краски. Щойно в другій половині XVI. ст. загладжували обуву вже воском й чорнили сажею без полиску. Разом із поширенням шкіряної обуви, черевиків і чобіт із холявами найріжнійшого фасону, росло число зайнятих у цьому ремеслі, кріпшав гарбарський і шевський і шевський промисл.

Шевський фах був від давна славний і був численний, але прийшли нові часи, нове століття, ввело машини й на те поле продукції. Обува вачала бути дешевою, меншало число ремісників, але все ще шевство могло виживити майстра й челядника. Зростало дальше масове запотребування, техніка будувала машини, що автоматично заступали зручність рук. Ручна людська праця уступає помало перед машиною. При помочі машини виробляють нині більше обуви, як 30 літ тому а зайнятих є двічі менше людий.

Новочасна продукція обуви розвинулася найбільше в Півн. Америці. Фабрики обуви в стейті Месечузетс достарчають три четверті запотребування цілих Зєдинених Держав, цебто 100 міліонів населення.

Всі складані части обувя витискають, краять формують і згинають спеціяльні машини. Між вальцями стискають шкіру на підошви, краять її і формує праса. Потім горішню часть обуви прикріплюється до підошви ручно або машинами. Для пришиття підошви служить машина до зелювання, що стебнує підошви на скрізь і щільно їх пришиває. Така машина може денно заосмотрити 600 пар обуви в підошви. Побічні машини гладять, роблять рівці, чистять збивають обцаси, забивають кілки, а люде мають лише надзір. Так повстає машинова обува, сортована по величині, ширині і т. д. При такій продукції машинами ручна праця обмежується до направи і перерібок.

Всетаки шевське ручне ремесло має важну ділянку для аматорів обуви „доброї на ногу". Бо машинова обува не може узглядняти анатомічних прикмет ноги. У богато людий машинова обува з часом зпричинює прикрі наслідки, натиски на пятах, підошвах, нагнітки. Щоби вшити дійсно добру обуву, швець повинен би зробити Ґіпсовий відлив цілої ноги (стопи).

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належність за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 ц., коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 днів перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їх оголошення чи оповіщень.

Адм. „Свободи".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.